

СВЯТЕ ПИСЬМО ТАРОГО ЗАПОВІТУ

**КНИГА
ТОВИТ**

УКРАЇНСЬКЕ ВИДАВНИЦТВО ДОБРА КНИЖКА
diasporiana.org.ua

Вже в Канаді, м. Торонто, видано:

142. Володимир Молодецький: У БОЮ ПІД БРОДАМИ. — Спомини українського артилериста протипанцерної зброї. — „Цікаві оповідання” ч. 22. — 1952. Вичерпане.
143. Олександр Мох: ТЕОФІЛ КОСТРУБА. Учений-праведник. — 1952. — Ціна \$0.25.
144. Юрій Мозіль: У ТАБОРІ СМЕРТИ. — Спомини з концентраційного табору. — „Цікаві оповідання”, чч. 23-26. 1952. Ціна \$1.
145. КАЛЕНДАРЕЦЬ НА 1953. — 1952. — Ціна \$0.25. (Три наклади. Вичерпане).
146. Юрій Мозіль: КРІЗЬ ЗАЛІЗНУ ЗАНАВІСУ. Спомини. — „Цікаві оповідання”, чч. 27-30. — 1953. — Ціна \$1.00.
147. Наталена Королева: ПОДОРОЖНІЙ. — Легенди. — 1953. — Ціна \$0.50.
148. Олександр Мох: КНИЖКИ І ЛЮДИ — літературно-критичні нариси, серія друга. — 1954. — Ціна \$1.00.
149. Теофіл Коструба: НАРИСИ З ІСТОРІЇ УКРАЇНИ. (Кінчимо друкувати). Ціна \$2.00
150. Св Письмо Старого Заповіту: КНИГА ТОВИТ у перекладі о. д-ра Володимира Дзьоби. — 1954. — Ціна \$0.25.

Дальші випуски в приготуванні.

Замовляти на адресу:

**Alexander Moch — 6 Churchill Ave.
Toronto 3 — Ont. — Canada.**

**Українське Видавництво
Д О Б Р А К Н И Ж К А**

видало в 1937—1939 рр. такі книжки:

- Випуск число: Назва й автор:
121. Василь Попадюк: РОЗМОВА З ДУХОМ і інші оповідання.
 122. Олександр Мох: НА ФРОНТІ УКРАЇНСЬКОЇ КНИЖКИ. — Статистика, здогади й висновки про те, чим тепер духово кормиться наша суспільність на захід від Збруча, і що з того вийде.
 123. той же: ДОБРА ПРЕСА. — Як її поширювати.
 124. той же: САМООСВІТНІ ВИДАННЯ. — Які в нас є, що вони варті та що з них вибрати. Поради для самоосвітників, бібліотекарів та читачів.
 125. той же: КНИЖКИ І ЛЮДИ. — Перша серія нарисів і статей про новочасну українську літературу.
 126. Василь Попадюк: ПРОКЛЯТА РИБА. — Оповідання. (Увесь наклад знищений більшовиками).
 127. о. Омелян Квіт: БОЖА ПОМІЧ та інші гутірки на катехитичні теми. (Автора розстріляли більшовики).
 128. Олександр Мох: СМЕРТЬ У ГАЗЕТИ. — Що криють у собі часописи.
 129. д-р Осип Андрич: ТЕМНА СИЛА. — Хто сьогодні править світом.
 130. Мартин Мартинюк: БАТЬКО Й СИН. — Оповідання для старих і молодих. (Увесь наклад знищений більшовиками).
 131. Теофіл Коструба: НАРИСИ З ЦЕРКОВНОЇ ІСТОРІЇ УКРАЇНИ X-XIII стол.

С В Я Т Е П И С Ь М О
С Т А Р И Й З А П О В І Т

К Н И Г А

Т О В И Т

переклав із грецької мови
о. д-р **ВОЛОДИМИР ДЗЬОБА**

Канадсько-Український Бібліотечний Центр

Канадське Товариство Приятелів України
Торонто -- Канада

УКРАЇНСЬКЕ ВИДАВНИЦТВО „ДОБРА КНИЖКА”
Стоп'ятдесятий випуск

Торонто

Р. Б. 1954

Можна друкувати.
Торонто, Онт., 28-го жовтня, 1953.

о. Йосиф Корба, ЧНІ
цензор.

Ч. Орд. 153-53.

Дозволяю друкувати „КНИГУ ТОВИТ” у перекладі на українську мову о. д-ра В. Дзьоби.

Торонто, дня 9-го грудня 1953.

Від Єпископського Ординаріату,
† **ІЗИДОР**
Єпископ

Copyright by Alexander Moch — Toronto, Ont.

286 Lisgar St. — Printed in Canada, 1954

D. K. 5. 3. 1954 — 5,000

Basilian Press, 286 Lisgar St., Toronto

ВСТУП

Книга Товита, названа так від її героя, а може й головного творця, написана була мовою арамейською або старожидівською. Первісний її текст загинув, а доховались на старих мовах тільки декілька перекладів. Наш переклад — зроблений із грецької мови за текстом кодексів Ватиканського й Олександрійського, із критичного видання А. Ральфса (Alfred Rahlfs).

Сюжет Книги Товита — зачерпнутий із бувальщини жидівського народу в асирійському засланні (VIII ст. до Хр.). Скидається ця св. книга Товита на родинну хроніку, яка змальовує, з одного боку, боговгодне життя старого Товита і його сина Товії, а з другого боку, показує предивну Божу опіку над праведними.

РОДОПИС ТОВИТА І ЙОГО НЕВОЛЯ

1, 1 Дієпис Товита, сина Тавиїла, сина Ананіїла, сина Адуїла, сина Гаваїла, з роду Асиїла, з покоління Нефталі. 2 Взяли його в неволю за Енемессара, асирійського царя з Тисви, що напівдень від Кидія Нефталимського, в Галилеї вище Асира.

СПОГАДИ З РІДНОГО КРАЮ

3 Я, Товит, ходив дорогами правди і справедливості всі дні життя свого. Чимало милостинь учинив я своїм братам і народові, що пішли вкупі зо мною в країну асирійську, до Нініви. 4 Коли був я в сторонах своїх, у землі ізраїльській, — ще за молодости моєї — все покоління Нефталі, тобто мого батька, покинуло Єрусалимську святиню, вибрану всіми поколіннями Ізраїлевими на жертвування всім поколінням, — був посвячений храм на побут Всевишньому й побудований на всі роди віків.

5 Всі покоління, що відпали, приносили жертви Валаовій ялівці, і дім Нефталі мого вітця. 6 Лише я один ходив густо-часто до Єрусалиму в празники, — як то приписано всьому Ізраїлеві у Вічному Приписі, — з начатками, десятинами плодів і первостриженнями. 7 Давав я їх священикам, синам Ароновим на жертівник усіх плодів; десятину давав синам Леві, що зайняті в Єрусалимі; а другу 8 десятину продавав та ходив і видавав у

1, 2 Кидії: Кадеш; Еменессар: цар Саргон (722—705), що збурих Самарію.

Єрусалимі щорічно; третю ж давав тим, кому належить-ся, як заповіла Девора, мати вітця мого, тому що сиротою остав я по своєму батькові. 9 Коли літ доріс я, взяв собі жінку Ганну, з покоління свого і зродив від неї Товію.

10 Як полонили мене до Нініви, — всі брати мої і ті, що з роду мого, їли страви поган; 11 я зберіг себе перед їдженням, 12 бо пам'ятав на Бога всім своїм серцем. 13 І подав Всевишній благодать і вроду перед Енемессаром, і був я купець у нього. 14 Ходив я в Медію і зложив у Гаваїла, брата Гаврієвого, в Рагах медійських, грошей талантів десять.

15 Коли помер Енемессар, став по нім царювати син його, Сеннахирим. Правління його було бурхливе, і більше не міг я піти до Медії. 16 За Енемессара милостинь багато творив я братії своїй: 17 страви давав голодним, одежі — нагим. А як із роду свого бачив я якого мерця, викиненого за мур Нініви, погребав його. 18 І коли цар Сеннахирим убив кого, коли прибув на втечі з Юдеї, я погребав його нишком. Справді, силу вбив він у своїм гніві. І шукали — на приказ царя — тіл і не знаходили. 19 Та ось пішов один із неневітян і доніс цареві на мене, що я погребую їх, і я скривався. А дізнавшись, що шукають мене на смерть, налякався я і забрався геть. 20 Тоді розграблено все моє майно; не осталось мені нічого крім Ганни, жінки моєї, та сина мого, Товії.

21 Не пройшло й п'ятнадцять днів, як Сеннахирима вбили два його сини і втекли в гори Арарату. Запанував по нім його син Сахердан. Поставив він Ахіяхара Анаїла, сина мого брата, над усіма скарбами свого царства і над усією управою. 22 Ахіяхар вставився за мною, і я повернувся в Нініву. Ахіяхар був чашник і над печаттю, і управитель, і скарбник. Сахердан поставив його першим по собі: — був же мій братанич.

1, 14 Раги: перське Рага, місто біля сьогоднішнього Тегерану.

1, 21 Сахердан: званий теж Асерадан.

1, 22 над печаттю: канцлер.

СЛІПОТА ТОВИТА

2, 1 Коли вернувсь я у свій дім, і звернено мені дружину мою, Ганну, і сина мого, Товію, у празник П'ятдесятниці, тобто в свято сімох тижнів, обід був добрий у мене. Поклавсь я їсти. 2 Подививсь я на множество потрав та й сказав синові своєму: Піди й приведи, кого знайдеш із братів наших, якого вбогого, що пам'ятає на Господа; оце ожидатиму тебе. 3 А він ось прийшов і сказав: Батьку, одного з наших, задушеного, покинуто на базарі. 4 І я, заки став насичуватись, скочив, узяв його в якийсь дім, поки не зайде сонце. 5 Повернувшись, обмивсь я і їв їдження своє в смутку. 6 Згадав я про пророцтво Амоса, як каже:

Обернуться празники ваші в жалобу,
усі веселощі ваші у плач,
і заплакав я. 7 А коли зайшло сонце, пішов я, викопав яму й погребав його. Сусіди насміхались, кажучи: „Ще не боїться згинуті за це діло. Заледве вивинувсь і ось знову хоронить мерців”.

9 Тієї ночі, впоравшись із погребанням, заснув я, осквернений, під муром двору, — обличчя ж моє було ненакрите. 10 Не знав я, що горобці в мурі, — і як очі мої були відкриті, спорожнили горобці тепле лайно на мої очі, і зайшла більма на мої очі. Ходив я до лікарів, та не помогли мені. Ахіяхар удержував мене, поки не пішов до Елімаїди.

11 Жінка моя, Ганна, робила жіночі роботи; 12 відіслала панам, а вони дали їй заплату, придавши їй кізля. 13 А як прийшла до мене, почало кізля бляти. І сказав я їй: Звідки кізлятко? Не вкрадене? Віддай його панам. Не гарно то — їсти крадене. 14 А вона сказала: Дар

2, 2 поклавсь я їсти: у старовинних часах їли на пів лежачи.

2, 9 осквернений: хто діткнувся мерця, того по закону Мойсеевому вважали за нечистого.

придано мені до заплати. І не повірив я їй і сказав віддати його панам, і червонів я перед нею. А вона у відповідь сказала: Де милостині твої і справедливості? Ось відоме все з тобою!

МОЛИТВА ТОВИТА

3, 1 У печалі заплакав я і помоливсь серед болю словами: 2 Праведен єси, Господи, і всі діла Твої і всі дороги Твої — милостині і правди, і суд правдивий і праведен судиш увік. 3 Пом'яни мене й поглянь на мене. Не відомсти на мені гріхів моїх і невіжеств моїх і батьків моїх, чим прогрішились перед Тобою. 4 Дійсно, не слухали приказів Твоїх. Дав Ти нас на грабіж, полон, смерть, у притчу і глум усім народам, що серед них нас розсіяно. Тому багатько причин і правд за Тобою — вчинити зо мною по гріхах моїх і батьків моїх, бо не виконали ми повелінь Твоїх; не ходили ми в правді перед Тобою. 6 Отож, що найугодніше перед Тобою, зроби зо мною. Зволи відняти духа мого, щоб я розсипавсь і став землею; через те, що ліпше мені вмерти, ніж жити, бо почув я неправдиві закиди, і смуток мій великий. Зволи, щоб я увільнився від нужди вже на вічне життя; не відверни обличчя свого від мене.

ГОРЕ Й МОЛИТВА САРИ

7 Того ж самого дня приключилося дочці Рагуїловій, Сарі, в Екватані, в Медії, що поглумилась із неї рабиня її батька, 8 тому що дана вона була сімом чоловікам, та Асмодей, лукавий демон, убив їх, ще заки вони

3, 8 Асмодей: значить, мабуть: губитель. Бог — для досвідчення згл. кари — може злим духам дозволити шкодити людям на здоров'ю й навіть життю; тих сім мужів наближались до Сарі, видно, для якоїсь нечистоти.

були з нею, як із жінкою: І сказала їй: Чи дурієш, убиваючи своїх чоловіків? Вже сім були в тебе, і ні від одного з них не дістала ти імени. 9 Що нас б'єш? Коли померли, йди з ними, щоб не побачили ми твого сина або доньки повік!

10 Це почувши, засмутилася так дуже, що хотіла повіситись, та подумала: Одним-одна я в батька свого; якщо зроблю це, неслава буде для нього, і старість його зведу в ад. 11 І молилась при вікні словами: Благословен еси, Господи, Боже мій, і благословенне ім'я Твоє святе й почесне повік. Нехай благословлять Тебе всі діла Твої повіки. 12 Ось, Господи, очі мої й лице моє до Тебе звернула я. 13 Подумала - погадала я, відпусти мене зі землі, щоб я більш не почула наруги. 14 Ти знаєш, Господи, що чиста я від усякого гріху з чоловіком. 15 Не осквернила я імени свого, ні імени батька мого в землі заслання. Одиначка я в батька мого, і нема в нього дитини, що була б його наслідником, ані брата близького, ні нема в нього сина, щоб збереглась я йому на жінку. Вже поггло мені, сім. Навіщо мені жити? А як не хочеться Тобі вбити мене, зvoli глянути на мене й пожаліти мене, щоб більше не почула я глуму.

16 І була вислухана молитва обоїх перед славою великого Рафаїла, 17 і післано його уздоровити обоїх: Товитові зняти більма, а Сару Рагуїлову дати Товії Товитенкові за жінку, і зв'язати Асмодея, лукавого демона, тому, що Товії належить бути наслідником її. (У той сам час) вернувся Товит і ввійшов у свій дім, а Сара Рагуїлова зійшла з горниці своєї.

3, 16 Рафаїл: значить „Бог ізціляє”.

ПОВЧАННЯ ТОВИТА ДЛЯ СИНА

4, 1 Того ж дня згадав Товит про гроші, що зложив у Гаваїда в Рагах Медійських, 2 і сказав про себе: Проглянув я смерті. Чом не зову Товії, сина свого, щоб йому виявити, заки помру. 3 Зараз призвав його і сказав: Дитино, як помру, похорони мене. Не погорджуй матір'ю своєю, шануй її по всі дні життя свого; твори те, що їй любе, не засмути її. 4 Пом'яни, дитино, що багато небезпек бачила вона над тобою в утробі. Коли умре, погребі її при мені в однім гробі. 5 Всі дні, дитино, Господа, Бога нашого пам'ятай! Щоб не схотілось тобі грішити й переступити заповіді Його. Справедливість твори всі дні життя свого і щоб не пішов ти дорогами зла. 6 Через те, що як творитимеш правду, успіхи будуть у твоїх ділах. 7 І всім, що творять справедливість, із майна свого твори милостиню: і нехай не скупить око твоє, коли твориш милостиню. Не відверни обличчя свого від ніякого вбогого, і від Тебе не буде відвернене обличчя Боже. 8 Як у тебе буде, так твори милостиню; як мало в тебе буде, не бійся з малого творити милостиню. 9 Заставу бо добру приховуєш собі на день потреби. 10 Через те, що милостиня від смерті вириває і не дає увійти в Темряву. 11 Дійсно, дар добрий — милостиня всім, що творять її перед Всевишнім. 12 Бережись, сину, усякої розпусти й жінку найперш візьми з роду батьків твоїх. Не бери жінки-чужинки, що не з племені батька твого. Ной, Авраам, Ісаак, Яків — батьки наші одвіку; згадай, сину, що всі ці побрали жінок із поміж братії своєї і благословенні були в днях своїх, і сім'я їх наслідить Землю. 13 Того ж, дитино, люби браття своє і не погорджуй у серці своїм братами своїми з синів і доньок народу свого поняти собі жінку, тому що

4, 10 Темряву: в підземне царство Аду.

4, 12 Землю: Палестину.

в писі руїна й неспокою чимало; у бездільності брак і біда велика; бездільність бо — мати голоду. 14 Заплата всякому чоловікові, що буде працювати, у тебе нехай не забавить, але віддай йому зараз; якщо почитатимеш Бога, буде віддане тобі. Уважай на себе, сину, в усіх ділах своїх, будь обичайний у всьому поступуванні своєму. 15 Що тобі не мило, не роби нікому. Вина до п'янства не пий: нехай не ходить із тобою п'янство по твоїй дорозі. 16 З хліба свого дай голодному, а з одягів своїх — нагим. Все що збувало б тобі, давай у милостиню; нехай не зарно буде твоєму оку, як чиниш милостиню. 17 Понаставляй страв своїх на гробі праведних, але не дай грішним. 18 Поради в усякого мудрого шукай; не знехтуй жадної ради пожиточної. 19 Повсякчасно благослови Господа Бога й від Нього проси, щоб дороги твої були прості й усі стежки й ради таланили. Бо в ніякого народу нема ради, але сам Господь дає всі блага і кого хоче понижає, як йому в волю. Того ж, сину, пам'ятай на заповіді мої, нехай не зітруться зі серця твого. 20 Ось увідомляю тебе про десять талантів срібних, що я зложив у Гаваїла Гаврієвого в Рагах Медійських. 21 Не бійся, дитино, що ми зубожіли. Є в тебе багато, як шануватимеш Бога, відвернешся від усякого гріху, а робитимеш те, що вгодне перед Ним.

ПОДОРОЖ ТОВІ ДО РАГ

5, 1 Товія ж у відповідь сказав: Батьку, робитиму все, що ти заповів мені. 2 Але як зможу дістати гроші, коли я не знаю його?

Товит дав йому квиток і сказав: Пошукай собі когось, що пішов би з тобою; я дам йому нагороду, поки жив я. І йди, візьми гроші.

4 Пішов Товія пошукати когось і знайшов Рафаїла, що був ангел, але він не знав. 5 І сказав Товія до

4, 17 гробі: похоронах. Не дай грішним: не проси їх на похоронний бенкет, щоб не гіршили інших.

нього: Чи можу податися з тобою до Раг, до Медії? Чи бувалий ти в тих місцевостях?

6 А ангел відповів йому: Піду з тобою і дорогу знаю, і в Гаваїла, земляка нашого, пробував я.

7 І сказав йому Товія: Почекай мене; скажу батькові своєму. 8 І ангел сказав йому: Іди та не гайся.

9 І як прийшов він, сказав батькові: Ось знайшов я, що піде разом зо мною. А він сказав: Приклич його до мене, щоб я пізнав, якого роду він і чи безпечно тобі йти з ним.

10 І призвав; той увійшов, і поздоровкались взаємно. 11 І сказав йому Товит: Друже, з якого роду і з якої батьківщини ти? обвісти мені.

12 А той сказав йому: Роду, і батьківщини шукаєш, чи наємника, що пішов би з твоїм сином?

І сказав йому Товит: Хочу, друже, пізнати рід твій і ім'я.

13 А він сказав: Я Азарія Ананії Великого, твоїх братів.

14 А Товит йому: Здоров будь із приходом, брате; і не погнівайся на мене, що старавсь я твій рід, твою батьківщину пізнати; а ти ж доводишся мені кривняком із гарного й доброго роду. Та ж я пізнав Ананію й Етана, синів Самея Великого, коли ходили ми вкупі в Єрусалим молитися, приносячи першини й десятини плодів. Не заблукали ми в заблудженні земляків наших. Із кореня гарного еси, брате. 15 Але скажи-но мені, яку заплату буду зобов'язаний дати тобі: драхму на день і те, що потрібне тобі й синові моему. 16 І ще причиню тобі дб заплати, коли здорові повернетесь.

17 І згодились так. І сказав до Товії: Приготовись на дорогу. Нехай пощастить вам. Приготовив його син те, що на дорогу. І сказав йому батько його: іди з чоловіком, а Бог, що мешкає на небесах, пощасливить до-

5, 13 Ангел, видно, виступив у сповиднім тілі Азарії і тому так сказав, бо сам Рафаїл пізніше (12, 19) каже: „лише видіння бачили ви”.

рогу вашу, і ангел Його нехай іде разом із вами. І пустились обидва в дорогу... та й пес хлопця з ними.

18 Заплакала Ганна, мати його, і сказала до Товита: Чого відпустив ти дитя наше? Чи не поміч він нам у всіх орудках? 19 Щоб гріш грошем не прийшов, але щоб гноєм сина нашого став. 20 Як бо дано нам жити від Господа, цього доволі нам. 21 І сказав їй Товит: Не тривожся, подруго, здоров прийде, і очі твої побачуть його. 22 Справді, ангел добрий буде товаришити йому, і поведеться йому на дорозі і повернеться здоров. І перестала плакати.

СПОЧИНОК НАД ТИГРОМ

6, 1 Подорожуючи прийшли над вечір над ріку Тигр і перебували там. 2 Хлопець же зійшов у воду ополукатись, та кинулась риба з ріки й хотіла поглинути хлопця. 3 І ангел сказав йому: Схопи рибу! І подужав хлопець рибу й кинув її на беріг. 4 І сказав йому ангел: Розітни рибу, візьми серце, печінку й жовч і сховай безпечно. 5 І зробив хлопець, як сказав йому ангел, а рибу, спікши, з'їли. — 6 І йшли обидва, аж зблизились до Екватани.

І сказав хлопець ангелові: Азаріє-друзе, на що риб'яча печінка, серце і жовч? 8 І сказав йому: Серце й печінка, якщо кого мучить демон або лукавий дух, — це треба курити перед чоловіком чи жінкою, і більше не буде мучена. 9 Жовч же — помазати людину, що в неї більма на очах, і буде зіцілена.

10 А як були близько Раги, сказав ангел хлопцеві: 2 Друзе, сьогодні побуватимемо в Рагуїла, він родич твій, і в нього донька-одиначка на ймення Сара. 12 Горитиму про неї, щоб дано тобі її за жінку, тому що

6, 8-9 Серце й печінка, жовч — ці речі були тут ліком тільки з Божої волі на той саме випадок, а не загально (пор. 12, 14).

тобі припадає спадщина її, бо ти єдиний еси з її роду. 13 Дівчина — гарна й розумна. Тож слухай мене: я говоритиму батькови її, а як повернемося з Раг, справимо весілля. Знаю бо Рагуїла, що не дасть її чужому, по закону Мойсеевому, хоч би й наразився на смерть; тому що спадщину тобі годиться взяти, скоріш ніж кому-небудь другому.

14 Тоді сказав хлопець ангелові: Азаріє-друже, чув я, що дівчина дана була сімом чоловікам і всі в весільній почивальні погинули. 15 А я ж один у батька й боюся, щоб, увійшовши до неї, не помер, як і попередні, тому що якийсь демон залицяється до неї і він не губить нікого, крім тих, що зближаються до неї. Ото ж я боюся, щоб не вмер я і щоб не звів до гробу життя батька мого й матері моєї з болю за мною. Та й сина другого нема в них, що поховав би їх.

16 А ангел сказав йому: Не пам'ятаєш слів, що заповів тобі батько твій: узяти собі дружину зі свого роду. Тож послухай мене через те, що тобі буде за жінку, а про демона ні думки не май. Бо цієї ночі вона буде дана тобі за жінку. 17 Коли ввійдеш у весільну почивальню, візьми жару кадильного, положи на нього частку серця та риб'ячої печінки й покуриш. Тоді демон, нюхнувши цього запаху, втіче і не прийде вже ніколи. — 18 А коли ти ввійдеш до неї, встаньте обоє і візвіть до милостивого Бога, і Він спасе вас і помилує. Не бійся; тобі бо вона була приготована одвіку, і ти спасеш її, і піде з тобою, і сподіюся, що в тебе будуть від неї діти. 19 Коли почув це Товія, полюбив її, і серце його прив'язало до неї дуже.

ЗУСТРІЧ ТОВІЇ З РАГУЇЛОМ

7, 1 І прибули до Екватани і дістались до хати Рагуїлової; Сара ж зустріла їх і радісно привітала їх, а вони її, і ввела їх у дім.

2 І сказав чоловік Едні, жінці своїй: як скидається юнак на Товита, родича мого! 3 І спитав їх Рагуїл: звідки ви, брати? А вони сказали йому: Із синів Нефталі, засланих у Нініву. 4 І сказав їм: Знаєте Товита, брата нашого? А вони: знаємо. 5 І сказав їм: чи здоров? А вони сказали: І жив і здоров. І сказав Товія: Це батько мій.

6 І скочив Рагуїл, і поцілував його, і заплакав, і поблагословив його, і сказав йому: гарної і доброї людини ти син.

А почувши, що Товит стратив очі свої, посумнів і заплакав. 7 І Една, жінка його, і Сара, донька його, заплакали, і прийняли їх сердечно. І зарізали з овець барана й поставили їдыва багацько.

9 І сказав Товія Рафаїлові: Азаріє, брате, поговори про те, що ти сказав мені в часі подорожі, і нехай буде завершене діло.

10 Той сповістив річ Рагуїлові. І сказав Рагуїл до Товії: Їдж, пий і веселися; тобі ж бо належиться дитя моє взяти. Проте виявлю тобі правду. 11 Дав я дитину мою сімом чоловікам, та коли вони входили до неї, вмирили під ту ніч. Але ти тепер бався.

12 І сказав Товія: Не покушаю тут нічого, докіль ви будете стояти й опиратись проти мене. І сказав Рагуїл: Бери її відтепер по закону. Ти ж родич її, і вона твоя. Милостив же Господь нехай пощастить вам якнайкраще.

13 І прикликав Сару, доньку свою, і взявши її за руку, передав її Товії за жінку і сказав: Оце по закону Мойсеевому бери її і відведи до батька свого. І побла-

гословив їх. 14 І закликав Едну, дружину свою, взяв папір, списав запис і запечатав. І почали їсти.

15 І прикликав Рагуїл Едну, жінку свою, і сказав їй: Подруго, приготуй другу світлицю і введи її. 16 І зробила як сказав, і ввела її там, а та заплакала. І зрозуміла вона сльози доньки своєї і сказала їй: 17 Бодро, дитино! Пан неба й землі нехай подасть тобі благодать замість смутку твого. Бодро, доню!

ПРОГНАННЯ ЗЛОГО ДУХА

8, 1 А як покінчили їсти, ввели Товію до неї. 2 Він же, як ішов, згадав на слова Рафаїлові, і взяв приску кадильного западного і положив риб'яче серце та печінку і покурив. 3 Коли ж почув демон запах, утік у горішній Єгипет, і зв'язав його ангел.

4 Коли ж були обоє замкнені, встав Товія з ложа й сказав: Устань, подруго, і помолімся, щоб нас помилював Господь. 5 І став Товія говорити: Благословен еси, Боже батьків наших, і благословенне ім'я Твоє, святе й славне повіки. Нехай благословлять Тебе небеса й усі сотворіння Твої. 6 Ти вчинив Адама й придав йому помічницю Єву, підпору, жінку його. Від них повстав рід людський. Сказав Ти: Не добре то бути чоловікові самому; сотворім йому помічницю, подібну до нього. Бо ж, Господи, не для розпусти беру собі своячку цю, але задля правди. Зволи помилювати мене і з нею постарітись. 8 І сказала вона з ним: нехай так буде. 9 І спали обоє ту ніч.

10 А Рагуїл устав, пішов і викопав гріб, мисливши: Чи й він не буде мертвий? 11 І прийшов Рагуїл до дому свого 12 і сказав Едні, жінці своїй: Пішли одну зі служанок, нехай подивиться, чи живе? А коли ні, то щоб

7, 14 списав запис: шлюбні умови списувано тоді на папері.

ми поховали його й ніхто не знав. 13 І отворила служанка двері, ввійшла і застала обоїх, що спали. 14 Зараз вийшла і звістила їм, що живе. 15 І благословив Рагуїл Бога, кажучи: Благословен еси, Боже, всім благословенням чистим і святим. Нехай благословлять Тебе святі Твої й усі твори Твої, всі ангели Твої і вибрані Твої нехай благословлять Тебе по всі віки. 16 Благословен еси, бо втішив Ти мене. Не сталось мені, як я думав, але по великій милості Твоїй учинив Ти зо мною. 17 Благословен еси, тому що Ти помилював обойко одинаків. Учини їм, Владико, милость, зберігай їм життя їх аж до кінця в здоров'ї, радості й щасті. 18 Слугам же приказав засипати гріб.

19 І справив їм весілля днів чотирнадцять. 20 І сказав йому Рагуїл: поки не скінчатся весільні дні, — під присягою не вийде він, поки не буде повних чотирнадцять днів весілля. 21 А тоді, взявши половину майна мого, вирушить здоров до батька. А решту, коли помру і жінка моя.

АНГЕЛ РАФАІЛ У ГАВАІЛА

9, 1 І закликав Товія Рафаїла і сказав йому: 2 Азаріє-друзе, візьми з собою хлопця і двох верблюдів і піди до Раг, у Медії, до Гаваїла, і принеси мені гроші і його самого приведи на весілля. 3 Тому, що заприсяг мене Рагуїл, щоб я не вийшов, 4 а батько мій числить дні, і як я загаюся довго, буде дуже печалитись.

5 І вирушив Рафаїл і загостив до Гаваїла і дав йому квитож. А цей виніс йому запечатані мішки з грішми, і передав йому. 6 І поспішили рано-раненько вкупі, і прибули на весілля: а Товія благословив жінку свою.

ЖУРБА БАТЬКІВ ТОВІІ

10, 1 Тимчасом Товит, батько його, числив кожний день. А коли були повні дні подорожі, і не приходили, 2 подумав: Чи не висміяно їх? Або може, помер Гаваїл, і ніхто не хоче дати йому грошей? 3 І засмутився дуже. 4 Жінка ж сказала до нього: Загинув син, через те опізнився, і почала плакати по ньому, кажучи: 5 не моє в тім діло, дитино, що я стратила тебе, світ очей моїх. 6 А Товит каже їй: мовчи, не бідкайся, здоров він. 7 А вона сказала йому: мовчи, не обманиш мене; загинуло моє дитя. І ходила щодня за місто на дорогу, що нею відійшов; у день хліба не їла, а вночі не переставала плакати за Товією, сином своїм, аж поки не скінчилось чотирнадцять днів весілля, що запряг його Рагаїл перубути там.

ПРОЩАННЯ ТОВІІ І САРИ

8 А Товія сказав Рагуїлові: Виправ мене, бо батько мій і мати моя вже не надіються більше побачити мене.

9 І сказав йому тесть його: Останься в мене, а я пішлю до батька твого й звіщу йому що з тобою.

А Товія каже: Ні! відішли мене до батька мого.

10 Тоді встав Рагуїл, дав йому Сару, жінку його, і половину майна, слуг, скот і гроші. 11 І поблагословивши їх, виправив зо словами: Щаститиме вам, діти, Господь небесний, поки ще я помру. 12 І сказав до доньки своєї: Шануй свекрів своїх, вони ж тепер родителі твої. Нехай почую про тебе вісті добрі. І поцілував її. 13 І Една сказала до Товії: Брате любий, нехай укріпить

10, 10 висміяно: відправлено ні з чим.

тебе Господь небесний і дасть мені бачити твої діти від Сари, доньки моєї, щоб я зрадувалась перед Господом. Ось повіряю тобі доньку мою в заставу, не засмути її.

14 По цім пустився в дорогу Товія, благословлячи Бога за те, що дав йому таку щасливу подорож; також вихваляв Рагуїла та Едну, жінку його.

ПОВОРОТ ДО НІНІВИ

11, 1 І подорожував, — аж зблизились до Ніниви. І сказав Рафаїл до Товії: 2 Чи не знаєш, друже, якоставив ти батька свого? 3 Поспішим перед жінкою твоєю і приготуєм господу. 4 А візьми в руку риб'ячу жовч. І пішли, і пес ішов разом із ними позаду.

5 А Ганна сиділа, виглядаючи на дорозі свого сина. 6 І спостерегла, що то він іде, і сказала батькові його: Ось син твій іде і чоловік, що пішов із ним.

7 І Рафаїл сказав: знаю, що отворить очі батько твій. 8-Ти, отже, помаж жовчю очі йому, а він, як запече його, потре і скине більма і побачить тебе.

9 І вибігла Ганна наперед і впала на шию синові своєму, промовивши: Побачила я тебе, дитино, тепер можу вмерти. І сплакали обое. 10 Товит же дійшов до дверей і піткнувся; син же його прибіг до нього, 11 і підняв батька свого і впустив жовч до очей батькові своєму, сказавши: Бодрись, батьку. 12 А як запекло його в них, потер він очі свої і вилупились із кутків очей більма. 13 І він, побачивши сина свого впав йому на шию, і серед сліз промовив: 14 Благословен еси, Боже, благословенне ім'я Твоє навіки, і благословенні всі святі Твої ангели; тому що укарав і пожалів мене, ось бачу Товію, сина свого.

15 І ввійшов син його на радісах і оповів батькові своєму про ті дива, що стались із ним у Медії.

16 І вийшов назустріч невістці своїй, радуючись і благословлячи Бога, до воріт Ніниви; і дивувались ті,

що дивились на нього, як ішов, тому що бачив, а Товит визнавав перед ними, що помилював його Бог. 17 А коли зблизився Товит до Сари, невістки своєї, благословив її словами: здорова будь із приходом, доню! Благословен Бог, що привів тебе до нас, і батько й мати твоя.

18 І була радість у Нініві серед усіх земляків його. І відбувалося Товії весілля серед радощів днів сім.

РАФАІЛ ДАЄТЬСЯ ПІЗНАТИ

12, 1 Прикликав Товит Товію, сина свого, і сказав йому: май на увазі, дитино, заплату чоловікові, що ходив із тобою, і причинити йому годиться. 2 А він сказав йому: Батьку, не пропаду, коли дам йому половину з того, що я приніс. 3 Тому, що привів мене тобі здоровим і жінку мою зцілив і гроші мої приніс і тебе також уздоровив. 4 І сказав старець: Варт він. 5 І призвав ангела і сказав йому: Візьми половину всього, що принесли ви.

6 Тоді той призвав обидвох набік і сказав їм: Благословіть Бога і складайте подяку Йому, величайте Його і славить перед усіма живучими за те, що вчинив із вами. 7 Добре то — благословити Бога й підносити ім'я Його, діла Божі з почесстю виказуючи. Не отягайтесь лякувати Йому. Тайну Цареву гарно то зберігати, діла Божі відкривати — славно. Добро творить, а не постигне вас зло.

8 Добро то — молитва з постом, із милостинею і праведністю. Ліпше воно трішки зі справедливістю, ніж багато з кривдою. Краще творити милостиню, ніж збивати золото. 9 Справді, милостиня від смерті вибавляє, і очищає всякий гріх. Ті, що чинять милостиню і прав-

12, 7 тайну цареву: виявлення царської тайни може накоїти лиха, зате виявлення таємних діл Божого промислу причиняється тільки для прослави Бога.

12, 9 милостиня... очищує всякий гріх: хто чинить милосердя, доступить Божого милосердя.

ду, сповняться життям. 19 Ті, що грішать, — вороги свого життя. 11 Не утаю перед вами нічого; сказав я: Тайну Цареву гаразд зберігати, діла Божі відкривати — славно. І ось коли молився ти й невістка твоя, Сара, я заносив пам'ять молитви вашої перед Святого, і коли ти погребував мерців, подібно був я при тобі. 13 Як не полінувався ти встати і залишити свій обід — піти й погребати мерця, не утаїлось переді мною твоє добре діло — я був із тобою. 14 Оце післав мене Бог зцілити тебе і невістку твою, Сару. 15 Я Рафаїл, один із сімох святих Ангелів, що заносять молитви святих і входять перед славу Святого.

16 Тоді збентежились обидва, і впали ниць, бо налякались. 17 І сказав їм: Не бійтеся! Мир вам буде. Благословіть Бога повік, 18 бо прийшов я не з ласки своєї, а з волі Бога вашого. Того ж благословіте Його навіки. 19 Всі дні був я на очах ваших і не їв я нічого, ані не пив, — лише видіння бачили ви. 20 Ось дякуйте Богові, тому що сходжу до Бога, що післав мене, і напишіть усе, що сподіялося, на письмі. 21 Коли встали вони, вже більш не бачили його. І розповідали діла великі й дивні Божі, і як то явився їм ангел Господень.

ПІСНЯ ТОВИТА

- 13, 1 Склад Товит похвальну молитву і виголосив:
2 Благословен Бог, що живий повік,
і царство Його триває вічно.
Він бо карає і милує,
зводить до аду і виводить,
і нікому не вимкнутися з-під Його руки.
3 Прославляйте Його, сини Ізраїлеві, перед народами:
Він бо розсіяв нас серед них.
4 Тим показуйте Його великість,
висказуйте похвали Його перед усіми живими;

- Він бо Господь наш і Бог,
Він — Отець наш по всі віки.
- 5 Б'є нас за беззаконня наші,
та знову помилує і збере нас з усіх народів,
що між ними ви розсіяні.
- 6 Коли навернетесь до Нього всім серцем вашим і
всією душею вашою,
щоб творити перед Ним правду,
тоді Він повернеться до Вас,
і не скрие лица Свого від вас.
- 7 Зважте лише, що хоче зробити з вами,
і прославте Його повними устами вашими
і благословіть Господа справедливого,
і воздайте хвалу Цареві віків!
- 8 Я в землі заслання мого прославляю Його,
показую силу й велич Його народові грішному:
Наверніться, грішні, і чиніть те, що перед Ним
справедливе!
Хто зна, чи не зглянеться Він над вами
й не вчинить вам милість?
- 9 Похвали висказую Богові моему й Цареві небесному,
і душа моя радісно оспівує великість Його.
- 10 Нехай скажуть усі і прославлять Його у Єрусалимі.
- Єрусалиме, граде святий,
покарає Він тебе за синів твоїх учинки,
та знову помилує синів праведників.
- 11 Гарно прославляй Господа,
благослови Царя віків,
щоб знов намет Його здвигнено тобі з радістю.
- 12 І звеселить Він тобі вигнанців
і полюбить у тобі нещасних
по всі вічні роди.
- 13 Сила народів здалеку прийде до імени Господа Бога
з дарами в руках, із подарунками для Царя небесного,

- рід у рід співатиме тобі радісно гимн-пісню.
- 14 Проклятий буде всяк, хто ненавидить Тебе;
благословенні будуть усі, хто любить Тебе, **повік.**
- 15 Радуйся і ликуй із синів праведників,
бо зберуться і благословитимуть Господа пра-
ведних.
О! блаженні ті, що люблять Тебе:
радітимуть з миру-гаразду Твого!
- 16 Блаженні ті, що смутились під усіма досвідами
Твоїми,
бо втішатимуться Тобою, побачивши всю славу
Твою,
і веселитимуться **повіки.** ,
- 17 Душа моя нехай благословить Бога, Царя вели-
кого;
бо збудований буде Єрусалим сафіром і смараг-
дом,
мури твої — самоцвітом,
ще й вежі та загорола — золотом найщирішим
майдани єрусалимські — верилем, антраксом
і каменем суфірським **виложені будуть.**
- 18 І скажуть усі вулиці його: Аллилуя! Хваліте Господа!
І заспівають, кажучи:
Благословен Бог, що вчинив велике, на всі віки.
- 14, 1 І на цьому Товит закінчив співи похвали.
- *

13, 17 Єрусалим: пророкування Товита відноситься до не-
бесного Єрусалиму, Божого Царства (пор. Об'явл. св. Івана 21, 18
і дд.).

ОСТАННІ ЛІТА ТОВИТА

2 І мав літ п'ятдесят вісім, а по восьми літах прозрів. І творив милостині і далі почитав Господа Бога і славив Його. 3 А як постарівся вельми, прикликав сина свого і дітей його і сказав йому: Сину, візьми дітей своїх. Ось постарівся та й на відході з життя я. 4 Відійди в Медію, сину, бо я вірю в усе те, що сказав пророк Йона про Нініну, що буде збурена. В Медії ж буде мир, скоріш до часу, і що брати наші в краю підуть у розсіяння з гарної країни, і Єрусалим буде пустий, дім Божий у нім спалений і пустий до часу.

5 Та знову помилує їх Бог і поверне їх до краю, і збудують святиню, не як першу, поки не сповняться часи віку. І потім вернуться із заслань і збудують Єрусалим прецінно, і дім Божий буде побудований у ньому на всю вічність, будівлею славною, як говорять про нього пророки. 6 І всі народи повернуться в правді почитати Господа Бога й погребать батьків своїх і благословитимуть усі племена Господа. 7 Нарід Його прославлятиме Бога і вивищить Господь нарід свій, і будуть радуватись усі, хто любить Господа Бога у правді й справедливості, хто творить милість братам нашим.

8 Тож, дитино, вийди з Нініви, бо повністю станеться те, що говорив пророк Йона. 9 Збережи закон і приказання, будь милосердний і справедливий, щоб тобі добре було, і похорони мене гарно й матір твою зі мною, і довше не задержуйсь у Нініві.

10 Сину, поглянь, що зробив Амон Ахіяхару, що викормив його, як зі світла відвів його до темряви й чим то відплатився йому. Та Ахіяхар спасся, а Амон знайшов заплату: сам попавсь у темряву. Манассія творив милостиню і спасся від сіті смертної, що наставив на нього, а Амон упав у сіть і погіб. 11 Тож, дитино, бач, що милостиня чинить і що праведність рятує.

Скачши це, віддав духа на ложі. А мав він л'т сто п'ятдеся. вісім; і похоронив його славно. 12 А коли вмерла Ганна, поховав її при батькові своїм.

І відійшов Товія враз із жінкою й дітьми до Екватані до Рагуїла, тестя свого. 13 І постарівся в почесті і поховав тестів своїх славно й успадкував майно їх і Товита, батька свого.

14 І помер він, мавши літ сто двадцять сім, в Екватані, в Медії. 15 А почув, заки вмер, про руїну Нініви, що полонив Навуходоносор і Ассиїр і зрадів, заки помер, із упадку Нініви.

14, 15 упадок Нініви наступив 612 р. перед Христом.

132. о. Йосиф Бон ЧНІ: НІЧ У КВІТКАХ. — Театральна п'єса у 8-ми сценах.
133. Василь Попадюк: ГАНДЗИНА ДОЛЯ. — Оповідання. (Увесь наклад знищений більшовиками).

У 1939-1945 рр. не можна було видавати книжок, бо за більшовиків усі видання „Доброї Книжки” були знищені, а за німців-гітлерівців монополія на видання книжок українською мовою мало єдине „Українське Видавництво” в Кракові й у Львові.

Вже на еміграції наступила віднова нашої видавничої діяльності. В Європі вийшли:

- 133 а) ГОЛОС ІСУСА ДО УКРАЇНСЬКОГО ЕМІГРАНТА. — Інсбрук-Дорнбірн, Австрія, 1944. — Вичерпане.
134. Теофіл Коструба: ВІРА НАШИХ ПРЕДКІВ. — Церковно-релігійна ідеологія у князій Україні (X-XIV вв.). — Інсбрук, Дорнбірн, Австрія, 1946. — Вичерпане.
135. 137. 139. „ЖИТТЯ І СЛОВО” — кварталник для релігії й культури. — Інсбрук-Зальцбург, Австрія, ч. 1. 1948; ч. 2. 1948; ч. 3-4. 1949. — Комплет ціна \$4.00.
136. о. Роберт Котен: СЬОГОЧАСНА МОЛОДЬ — Інсбрук-Зальцбург, Австрія, 1948. — Вичерпане.
138. Григор Меріям-Лужницький: ПОСОЛ ДО БОГА. — Історичний фактомонтаж. — Інсбрук-Зальцбург, Австрія, 1949. Ціна \$0.75.
140. о. Равль Плю: НАЗУСТРІЧ ЖИТТЮ. — Розважання.—Інсбрук-Зальцбург, Австрія, 1950. — Ціна \$0.75.
141. М. Брадович: ОДНА НАЦІЯ—ОДНА ЦЕРКВА. — Інсбрук-Зальцбург, Австрія, 1950. — Ціна \$0.75.